

ĐỀ THI CHÍNH THỨC VÀO 10**MÔN: NGỮ VĂN – HỒ CHÍ MINH CHUYÊN PHỔ THÔNG NĂNG KHIẾU NĂM 2025****BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****CHỦ ĐỀ: NHỮNG RANH GIỚI****“Chỉ một sợi tóc nhỏ, một chút gì đó, chia địa giới của hai bên...”**

Đọc văn bản sau và thực hiện các yêu cầu:

CHIM HỌA MI

(Tóm tắt đoạn đầu: Hoàng đế nước Trung Hoa rất giàu có. Trong vương quốc của ngài có con chim họa mi hát hay tuyệt diệu. Ngài sai người tìm khắp nơi, đem được chim quý về. Lần đầu tiên nghe chim hát, ngài rơi nước mắt xúc động. Ngài rất tự hào về con chim họa mi của mình. Nhưng một hôm, Hoàng đế Nhật Bản gửi tặng ngài một con chim họa mi máy được trang trí tinh xảo bằng vàng bạc, kim cương. Hễ vận máy là nó có thể hát lên một bài như họa mi thật.)

Có người bàn:

- Nên cho hai con họa mi cùng hát, như thế sẽ được nghe những bản nhạc song ca tuyệt vời!

Người ta bèn thử cho hai con chim cùng hát, nhưng không xuôi.

Họa mi thật hát theo kiểu riêng của nó, còn họa mi giả thì cứ giáng theo ba nhịp đều của máy.

Quan chương nhạc bèn biện hộ cho con chim máy:

- Không phải lỗi tại nó. Nó hát không sai đâu, rất đúng nhịp, như tôi vẫn thường dạy ở nhà trường đấy.

Người ta bèn cho chim giả hát một mình. Nó được hoan nghênh chẳng kém gì chim thật. Người ta còn thấy

nó đẹp hơn là đằng khác. Minh nó lóng lánh, chẳng kém gì những vòng xuyên nạm kim cương, châu báu.

Nó có thể hát thông luôn bốn lần một bài mà người nghe cũng không chán. Cử tọa còn muốn nghe nữa, nhưng hoàng đế phán cho chim thật hát một lúc..

Nhưng chim đâu mất rồi? Chẳng ai ngờ rằng chim đã bay qua cửa sổ trở về chốn rừng xanh.

Hoàng đế kêu lên:

- Thế là thế nào?

Quần thần tức giận, xúm xít nhau vào kết tội chim vong ân bội nghĩa.

Bọn nịnh thần cất lời sàm tấu:

- Muôn tâu thánh thượng, chắc cũng còn may, vì ta giữ được con hay nhất.

Thế là chim giả lại phải hát.

Có mỗi một bài chim phải hát tới lần thứ mười ba, mười bốn mà cũng chẳng ai thuộc vì khó

Quan chương nhạc hết lời ca tụng họa mi máy. Ngài quả quyết rằng nó hơn đứt họa mi thật, không riêng gì ở bộ lông đầy ngọc ngà mà chính là vì tài nghệ của nó.

- Muôn tâu bệ hạ và bẩm chư vị quần thần, với con chim thật thì chẳng ai biết trước nó định hát bài gì, nhưng với con chim giả thì các bài hát được sắp đặt trước theo một thứ tự cố định. Ta cứ việc tháo máy ra, xem các bánh xe sắp đặt ra sao là biết được cách chuyển động của máy và cách phát ra tiếng hát.

Ai cũng phụ họa:

- Thật đúng như ý tôi.

Hoàng đế phán rằng cần phải cho muôn dân được nghe nó hát, nên Chủ nhật sau, quan chương nhạc được phép mang chim họa mi máy ra vận cho dân nghe.

Dân chúng nghe chim máy hát, ai cũng khoái chí, say mê. Người nào cũng chỉ ngón tay lên trời, đầu lắc lư, và kêu lên:

- Ô!

Nhưng một anh chàng nhà nghèo đã từng được nghe chim họa mi thật hát lại nói rằng:

- Ủ, khá hay đấy, khá giống họa mi thật đấy, nhưng tôi nghe như còn thiếu một cái gì đấy.

Họa mi thật bị trục xuất ra khỏi giang sơn của hoàng đế.

Con chim máy được đặt trên một cái đệm gấm bên long sàng, xung quanh xếp đầy bội tinh, vàng ngọc, châu báu mà chim đã được ban thưởng. Người ta phong cho nó danh hiệu: "Hoàng gia long cung sàng đại danh ca".

(Lược một đoạn: Họa mi máy được sử dụng nhiều quá, một hôm bị hỏng nặng. Sau khi sửa xong, tiếng hát bớt hay đi, và lâu lâu người ta mới dám vận nó lên. Năm năm trôi qua, một ngày nọ, hoàng đế bị bệnh nặng. Khi thần Chết ghé thăm, ông sợ hãi và thèm nghe chim hát. Nhưng không ai vận chim máy hát lên cho ông cả. Đúng lúc đó, họa mi thật trở về, xua thần Chết đi.)

Hoàng đế reo lên:

- Cảm ơn chim, cảm ơn chim nhà trời yêu quý! Ta đã nhận ra họa mi rồi. Ta đã xua đuổi chim ra khỏi giang sơn ta, thế mà chim vẫn quay về đuổi tà ma quỷ quái, cứu ta khỏi tay thần Chết. Ta biết lấy gì tạ ơn chim bây giờ?

Họa mi đáp:

- Nhà vua đã hậu thưởng chim rồi. Nhà vua đã thưởng chim bằng những hạt lệ rơi xuống khi chim hát lần đầu tiên cho ngài nghe và không bao giờ chim quên được cảnh tượng ấy. Đối với một ca sĩ, những giọt nước mắt ấy quý hơn cả châu báu. Bây giờ xin nhà vua yên nghỉ, họa mi này sẽ hát cho nhà vua chóng được bình phục.

Rồi họa mi lại cất tiếng hát và hoàng đế lại thiếp đi trong một giấc ngủ hồi sinh êm đềm.

Khi mặt trời chiếu qua cửa sổ rọi tới tận long sàng, nhà vua chợt tỉnh dậy, thấy trong người sáng khoái vô cùng. Chẳng có ai đến hầu, vì mọi người tưởng nhà vua đã băng hà. Nhưng chỉ có họa mi vẫn cứ hát.

Hoàng đế bảo chim:

- Từ nay chim sẽ luôn luôn sống bên ta, muốn hát lúc nào thì hát, còn con chim giả, ta sẽ cho đập tan thành muôn mảnh.

- Xin nhà vua đừng làm như vậy. Chim giả đã làm hết sức nó, nên giữ nó mãi mãi. Còn tôi, tôi không thể nào sống trong cung được. Nhưng nhà vua hãy cho phép chim muốn tới lúc nào thì tới. Chiều chiều chim sẽ đậu trên cành cây, gần cửa sổ này, hát lên cho nhà vua vui vẻ, hoặc mơ màng. Chim sẽ hát lên cuộc đời của

những kẻ sung sướng, cũng như cuộc đời của những người đau khổ. Chim sẽ hát lên những việc tốt và những việc xấu người ta làm xung quanh nhà vua.

Tiếng hát của họa mi bé nhỏ này sẽ vọng tới tận những túp lều của dân chài nghèo khổ, của nông dân, đến tận những người sống xa hoàng đế và triều đình. Họa mi này trọng tâm lòng của nhà vua hơn ngai vàng, mặc dầu ngai vàng có tính chất thiêng liêng.

(Hans Christian Andersen, Truyện cổ Andersen, Nguyễn Văn Hải - Vũ Minh Toàn dịch, NXB Văn học, Hà Nội, 2016, trang 350 - 360)

Chú thích: Hans Christian Andersen (1805-1875) là tác giả người Đan Mạch. Văn bản “Chim họa mi” được ra đời vào thế kỷ XIX.

I. ĐỌC HIỂU (4.0 điểm)

Thí sinh chọn phương án đúng và ghi vào giấy làm bài (VD: 1. A; 2. A; 3. A)

Câu 1 (0.5 điểm): Văn bản “Chim họa mi” thuộc thể loại nào dưới đây?

- A. Truyện cổ tích dân gian.
- B. Truyện ngụ ngôn dân gian.
- C. Truyện ngắn.
- D. Truyện truyền kỳ.

Câu 2 (0.5 điểm): Dòng nào dưới đây không thể hiện nội dung của văn bản?

- A. Mối quan hệ giữa công nghệ và nghệ thuật.
- B. Sự sống còn của nghệ thuật chân chính giữa xã hội giả tạo.
- C. Giá trị của lòng biết ơn và sự tha thứ.
- D. Tình yêu và sự khao khát trở về với thiên nhiên của con người.

Câu 3 (0.5 điểm): “Ta đã nhận ra họa mi rồi. Ta đã xua đuổi chim ra khỏi giang sơn ta, thế mà chim vẫn quay về đuổi tà ma quỷ quái, cứu ta khỏi tay thần Chết.”

Đoạn văn trên sử dụng các phép liên kết nào?

- A. Phép lặp, phép thế.
- B. Phép nói, phép liên tưởng.
- C. Phép thế, phép nói.
- D. Phép lặp, phép nói

Câu 4 (0.5 điểm): “Nhà vua đã hậu thưởng chim rồi. Nhà vua đã thưởng chim bằng những hạt lệ rơi xuống khi chim hát lần đầu tiên cho ngài nghe.”

Từ Hán Việt “hậu thưởng” trong câu văn trên được hiểu theo nghĩa nào?

- A. Ban thưởng sau.
- B. Ban thưởng nhiều.
- C. Giao phó cho hoàng hậu ban thưởng.
- D. Ban thưởng với tấm lòng nhân hậu.

Câu 5 (0.5 điểm): “Muôn tâu thánh thượng, chắc cũng còn may, vì ta giữ được con hay nhất.”

Các thành phần biệt lập được sử dụng trong câu văn trên là

- A. Tình thái, phụ chú.
- B. Cảm thán, phụ chú.
- C. Phụ chú, gọi - đáp.
- D. Tình thái, gọi - đáp.

Câu 6 (0.75 điểm): Trong văn bản, khi nghe chim họa mi máy hót, một nhân vật đã nói: “Ừ, khá hay đấy, khá giống họa mi thật đấy, nhưng tôi nghe như còn thiếu một cái gì đấy.”

Theo bạn, điều còn “thiếu” ấy là gì và hãy giải thích vì sao? (Viết từ 6 đến 8 dòng).

Câu 7 (0.75 điểm): Xác định vai trò của chi tiết sau trong việc thể hiện nội dung của tác phẩm (Viết từ 6 đến 8 dòng):

“Chim sẽ hót lên cuộc đời của những kẻ sung sướng, cũng như cuộc đời của những người đau khổ. Chim sẽ hót lên những việc tốt và những việc xấu người ta làm xung quanh nhà vua.”

II. VIẾT (6.0 điểm)

Câu 1 (2.0 điểm) Viết đoạn văn nghị luận văn học:

Viết đoạn văn (khoảng 200 chữ) phân tích nội dung chủ đề hoặc một yếu tố hình thức nghệ thuật đặc sắc của văn bản “Chim họa mi”. Qua nội dung chủ đề hoặc yếu tố hình thức nghệ thuật đó, hãy trình bày suy ngẫm của bạn về cách thưởng thức nghệ thuật trong thời đại mà bạn đang sống.

Câu 2 (4.0 điểm) Viết bài văn nghị luận xã hội:

Thí sinh chọn và thực hiện một trong hai đề bài sau:

Đề 1:

Trong kỷ nguyên số, máy móc có thể sử dụng các chất liệu nghệ thuật mà người nghệ sĩ tạo ra trước đó để đem lại những sản phẩm mới. Có ý kiến khẳng định đó là năng lực kỳ diệu của công nghệ, nhưng cũng có ý kiến băn khoăn rằng hoạt động này sẽ phạm đến những ranh giới về đạo đức trong lĩnh vực sáng tạo như: sự sao chép, đánh cắp ý tưởng, vi phạm bản quyền, xâm phạm lợi ích của nghệ sĩ, ...

Bạn suy nghĩ như thế nào về vấn đề trên? Từ những gợi mở về con chim thật và con chim máy trong văn bản “Chim họa mi” và từ thực tế đời sống, hãy viết bài văn nghị luận xã hội bày tỏ quan điểm của mình.

Đề 2:

Trong văn bản “Chim họa mi”, nhà vua có 2 (hai) lần phế bỏ điều mà ông từng rất yêu quý: lần thứ nhất ông “trục xuất” con chim thật “ra khỏi giang sơn”, lần thứ hai ông muốn “đập tan thành muôn mảnh” con chim giả. Trên ranh giới giữa sự quý mến và sự chán ghét, bạn nghĩ gì về lối ứng xử này của nhà vua? Từ đó, hãy viết bài văn nghị luận xã hội trình bày quan điểm của bạn về quyền và trách nhiệm với con vật, đồ vật mà con người sở hữu.

HƯỚNG DẪN GIẢI CHI TIẾT

THỰC HIỆN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM

I. ĐỌC HIỂU:

TRẮC NGHIỆM

1.	2.	3. A	4. B	5. D
----	----	------	------	------

TỰ LUẬN

Phần	Câu	Hướng dẫn giải
I. ĐỌC HIỂU (4,0 điểm)	Câu 6. (0,5 điểm)	HS trình bày quan điểm cá nhân và có lí giải phù hợp Gợi ý: Thứ còn “thiếu” đó chính là tình cảm, cảm xúc đặt trong mỗi tiếng hót của con chim. Chim họa mi máy tuy có hình thức đẹp và âm thanh bắt chước giống thật, nhưng chỉ là sản phẩm vô hồn, thiếu rung cảm, thiếu sức lay động tâm hồn con người. Chỉ chim họa mi thật – với tiếng hót xuất phát từ trái tim, sự tự do và thiên nhiên – mới có thể mang lại cảm xúc sâu sắc và chạm tới trái tim người nghe. Ý kiến đó cho thấy sự tinh tế và thẩm mỹ chân chính không nằm ở sự hào nhoáng bên ngoài, mà ở cái hồn của nghệ thuật đích thực.
	Câu 7. (0,5 điểm)	Gợi ý: Chi tiết này thể hiện rõ vai trò của nghệ thuật chân chính – phản ánh chân thực mọi mặt của cuộc sống, từ hạnh phúc đến khổ đau, từ điều thiện đến điều ác. Tiếng hót của chim họa mi không chỉ là âm thanh giải trí mà còn là tiếng nói của lương tri, góp phần thức tỉnh nhà vua và con người. Qua đó, tác giả đề cao nghệ thuật có chiều sâu cảm xúc, phản ánh sự thật và phục vụ con người, hơn là nghệ thuật rập khuôn, hào nhoáng và vô cảm như chim máy.
PHẦN II. VIẾT (6,0 điểm)	Câu 1. (2,0 điểm)	Gợi ý: Chủ đề 1. Mở đoạn: Giới thiệu vấn đề nghị luận 2. Thân đoạn: * Chủ đề: Ca ngợi nghệ thuật chân chính – gắn với cảm xúc, sự chân thành, vẻ đẹp nội tâm; phê phán nghệ thuật giả tạo – rập khuôn, hào nhoáng, thiếu cảm xúc. - Tác phẩm làm sáng tỏ chủ đề bằng cách xây dựng hai hình tượng tương phản: + Chim họa mi thật: đại diện cho nghệ thuật tự nhiên, sống động, giàu cảm xúc, có sức cứu rỗi tâm hồn.

	+ Chim họa mi máy: đại diện cho nghệ thuật máy móc, mô phỏng, không có linh hồn, chỉ gây ấn tượng bề ngoài. - Chủ đề còn phản ánh sự lầm lạc trong cách đánh giá nghệ thuật: Người ta dễ bị thu hút bởi cái đẹp giả tạo mà quên mất giá trị tinh thần thật sự của nghệ thuật. * Suy ngẫm về cách thưởng thức nghệ thuật trong thời đại ngày nay - Xã hội hiện đại với công nghệ phát triển khiến nghệ thuật dễ bị thương mại hóa, chạy theo số lượng, thị hiếu nhất thời. - Nhiều người chỉ quan tâm đến hình thức hào nhoáng, xu hướng “viral”, mà ít khi lắng nghe chiều sâu cảm xúc hay giá trị nhân văn của tác phẩm. - Thưởng thức nghệ thuật đúng cách là khi biết rung động, cảm nhận từ trái tim, hướng đến giá trị chân - thiện - mỹ. - Mỗi người cần rèn luyện khả năng cảm thụ tinh tế và chọn lọc, để không bị cuốn theo những “chim máy” trong thế giới hiện đại. 3. Kết đoạn: Khẳng định vấn đề nghị luận.
Câu 2. (4,0 điểm)	Gợi ý: Đề 1 1. Mở bài: - Giới thiệu vấn đề: + Trong kỷ nguyên công nghệ số, trí tuệ nhân tạo (AI), máy móc và các công nghệ kỹ thuật số ngày càng can thiệp sâu vào lĩnh vực sáng tạo nghệ thuật: âm nhạc, hội họa, văn chương, điện ảnh... + Công nghệ mang đến sự kỳ diệu, tạo ra những sản phẩm mới từ dữ liệu cũ, nhưng đồng thời cũng làm nảy sinh nhiều tranh cãi về bản quyền, đạo đức sáng tạo, và giá trị của con người trong nghệ thuật. Nêu vấn đề nghị luận: Ta cần suy nghĩ thấu đáo về việc máy móc sử dụng chất liệu nghệ thuật có sẵn để tạo ra cái mới – nên xem đây là bước tiến hay là sự vi phạm đạo đức sáng tạo? 2. Thân bài a. Khái quát truyện “Chim họa mi” của Andersen. Giải thích, làm rõ vấn đề. - Con chim thật: Biểu tượng của cảm xúc chân thành, cái đẹp từ thiên nhiên, nghệ thuật có hồn. - Con chim máy: Đẹp, hiện đại, biết hát, nhưng giả tạo, lặp lại một cách vô hồn, không có cảm xúc hay sự sáng tạo thực thụ. => Nghệ thuật do máy móc tạo ra có thể bắt chước kỹ thuật, thậm chí vượt trội về mặt hình thức, nhưng thiếu chiều sâu cảm xúc – thiếu "hồn người". Nếu chạy

	theo sản phẩm công nghệ, xã hội có thể quên đi giá trị cốt lõi của nghệ thuật – đó là cảm xúc, nhân tính và tư duy sáng tạo độc lập của con người. b. Phân tích, bàn luận vấn đề * Lợi ích của công nghệ trong sáng tạo - Giúp người nghệ sĩ có thêm công cụ hỗ trợ - Tạo ra sản phẩm sáng tạo nhanh hơn, đa dạng hơn. - ... * Những nguy cơ và mặt trái - Vi phạm đạo đức sáng tạo: Sao chép phong cách, sử dụng chất liệu không xin phép. - Xâm phạm quyền lợi của nghệ sĩ: AI tạo ra những mới dựa trên những tác phẩm có sẵn (người nghệ sĩ sáng tác) mà không ghi công hay trả phí. - Làm mờ ranh giới giữa thật và giả: Người xem không phân biệt được đâu là tác phẩm con người, đâu là máy móc. - Mất đi giá trị của sự lao động sáng tạo thực sự. c. Bài học và hướng đi đúng đắn * Góc nhìn đạo đức và pháp lý - Cần sử dụng công nghệ một cách có đạo đức, có ý thức. Tôn trọng chất xám và quyền lợi của người sáng tạo. - Công nghệ nên phục vụ con người, không thay thế hoàn toàn cảm xúc và tư duy con người trong nghệ thuật. - Người làm sáng tạo cần hiểu và bảo vệ quyền lợi bản thân trong kỷ nguyên số. - Xã hội cần đề cao giá trị nghệ thuật nhân văn, chứ không chỉ chạy theo hình thức và hiệu quả công nghệ. <i>HS lấy dẫn chứng minh họa phù hợp.</i> 3. Kết bài: Khẳng định lại vấn đề nghị luận: Công nghệ là một công cụ kỳ diệu, nhưng nếu không được kiểm soát và sử dụng đúng đắn, nó có thể trở thành mối nguy cho đạo đức nghệ thuật và sự phát triển lành mạnh của nền văn hóa
--	---